

## Zamość – Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny

### Historia

Miejsce upamiętnienia zbrodni niemieckich w dawnej działobitni twierdzy zamojskiej, zwanej Rotundą, przy ul. Męczenników Rotundy [na lewo za Bramą Szczebrzeską [ul. Szczebrzeska].

Po kampanii wrześniowej Niemcy rozstrzelali tu pojedyncze osoby, począwszy od października 1939 r. W 1940 r. utworzono w Rotundzie więzienie śledcze zamojskiego gestapo – Gefangenen-Durchgangslager Sipo, podlegające policji bezpieczeństwa w Lublinie. W okrągłym budynku o średnicy ok. 60 metrów znajdowało się 19 cel, rozmieszczonych wokół dziedzińca. Więziono tu głównie Polaków, Żydów i obywateli ZSRR. Od listopada 1942 r. do sierpnia 1943 r. Rotunda pełniła funkcję obozu przesiedleńczego dla Polaków wysiedlanych z terenu Zamojszczyzny. Oblicza się, że w latach 1940-1944 przez więzienie przeszło **ok. 50 tys. ludzi**. Z powodu fatalnych warunków sanitarnych śmiertelność wśród więźniów była bardzo wysoka. Do codzienności należało również wykonywanie wyroków śmierci na więźniach. Jednakże z powodu palenia zwłok zamordowanych trudne jest ustalenie dokładnej liczby ofiar – szacuje się ją na **ok. 8 tys.** W miejscu dawnego więzienia i obozu znajduje się obecnie otwarte w kwietniu 1947 r. Muzeum Rotundy oraz cmentarz. W muzeum odtworzono dawny wygląd cel. Poszczególne pomieszczenia poświęcono pamięci ofiar terroru przede wszystkim na Lubelszczyźnie oraz poszczególnym grupom społecznym więzionym w Rotundzie [harcerzom, prawnikom, kupcom, księżom katolickim itd.]. W kilku celach znajduje się także ekspozycja poświęcona dziejom Zamojszczyzny w II wojnie światowej. Przy wejściu na dziedziniec Rotundy eksponowane są dwa skrzydła pierwotnej bramy drewnianej z napisem : „Gefangenen-Durchgangslager Sicherheitspol”. Za bramą, po lewej stronie, przed rumowiskiem zbombardowanej celi, znajduje się niewielki teren wydzielony przez Niemców zasiekami z drutu kolczastego, z tablicą upamiętniającą miejsce masowych egzekucji.

*Tadeusz Rutkowski*

### Pamięć

Na okalającym Rotundę cmentarzu wojennym, uporządkowanym w latach 1955–1956, pochowano żołnierzy polskich poległych we wrześniu 1939 r., żołnierzy AK, osoby zamordowane w Rotundzie a także żołnierzy Armii Czerwonej i Żydów z różnych miejscowości Zamojszczyzny.

*Tadeusz Rutkowski*

## **Informacje praktyczne**

Zamość – Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny

Plan miasta dostępny na [www.zamosc.pl](http://www.zamosc.pl).

Droga Męczenników Rotundy 1, 22-400 Zamość

<http://muzeum-zamojskie.pl/informator>

[biuro@muzeum-zamojskie.pl](mailto:biuro@muzeum-zamojskie.pl)

Czynne: od 1 kwietnia do 31 października codziennie: 7.00-20.00.

Wstęp: wolny.

## Galeria



Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny



Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny



Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny



Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny



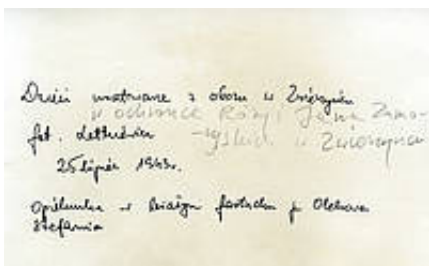
Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny



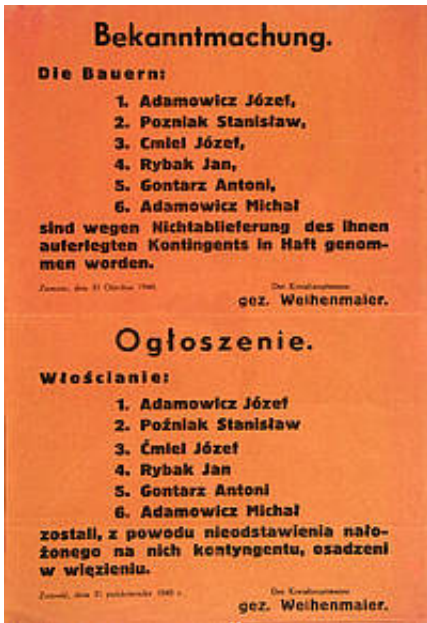
Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny



Dzieci uratowane z obozu w Zwierzyńcu



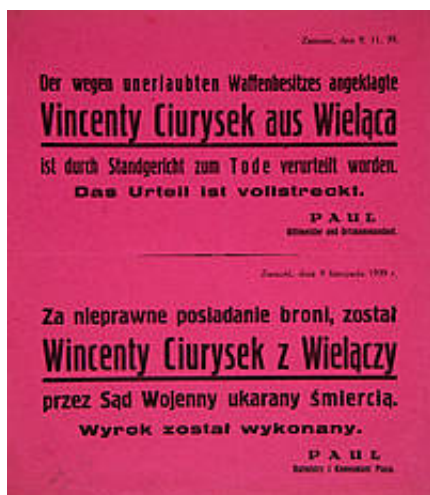
Podpis do poprzedniego zdjęcia



Fragment ekspozycji



Fragment ekspozycji



Fragment ekspozycji



Coroczna msza 2 listopada



Pochówki w Rotundzie w 1944 roku



Groby wokół Rotundy 1946 rok





Rotunda w lipcu 1944 roku



Ekshumacje przy Rotundzie 1944 rok



Obóz jeniecki (później wysiedleńczy) w Zamościu



Rotunda Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny



Cela Nauczycieli w Rotundzie



Cela Spółdzielców w Rotundzie



Cela więźniów Majdanka w Rotundzie



Cela ze stałą wystawą muzealną





Dziedziniec Rotundy - miejsce gdzie palono ciała zamordowanych



Miejsce niemieckich rozstrzeliwań



Siedziba Policji Bezpieczeństwa przy ul.Żeromskiego (wówczas Kassinostrasse)